

Innst. 336 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:104 S (2009–2010)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Bente Stein Mathisen, Svein Flåtten og Gunnar Gundersen om praktisering av gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og eventuelt andre lover, som styrker små og mellomstore bedrifters fleksibilitet og mulighet til å praktisere hovedregel om gradert sykmelding.

II

Stortinget ber regjeringen om å utrede muligheten for å etablere en kompetansepool etter mønster fra Nederland som virkemiddel i sykefraværsarbeidet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

2. Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 8. april 2010 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 29. april 2010 følger vedlagt.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, gir sin tilslutning til forslagsstillernes beskrivelse av de utfordringer et høyt sykefravær gir.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, understreker at arbeid er et av de viktigste virkemidlene for å opprettholde velferden, hos den enkelte og i samfunnet. Arbeid i seg selv skaper verdier og er avgjørende for at staten kan bidra med gode velferdsløsninger. Arbeid bidrar til den enkeltes identitet og gjør at man i mindre grad faller utenfor i sosiale sammenhenger. Flertallet understreker at det er viktig å skape et samfunn der alle har tilgang til arbeidslivet og at innbyggerne gis muligheter til å bidra på denne arenaen. Derfor må utestengelse fra arbeidslivet bekjempes på flere felter. Å holde arbeidsledigheten på et lavt nivå er nødvendig. Det er viktig å forebygge at unge mennesker utestenges fra mulighetene til å delta i arbeidslivet, derfor er det viktig med prioritert innsats som hindrer at unge ikke slutfører sin grunnleggende skolegang.

Flertallet understreker at dagens ordning er ikke til hinder for at sykmeldte kan utprøve arbeidsevnen i andre bedrifter enn den vedkommende er ansatt i.

IA-avtalens avsnitt i protokollen om å få bedre forståelse for drivkreftene bak utviklingen i sykefraværet, utstøtingen og frafallet/manglende inkludering i arbeidslivet vil være viktig å følge opp. Flertallet viser til at vi til tross for finanskrisen, har Norge den laveste andelen av arbeidsledige i Europa. Flertallet vil understreke betydningen av den innsatsen regjeringen har gjort for å holde arbeidsledigheten på et lavt nivå og er tilfreds med at arbeidsledigheten er lavest i Europa. Det er viktig at det fortsatt arbeides målretta for å holde på dette, og redusere nivået.

Flertallet mener at et høyt sykefravær er en utfordring for den som er sykmeldt og for dennes nære pårørende. Andelen sykmeldte påvirker samfunnsøkonomi og arbeidsliv. Flertallet er fornøyd med at partene har intensivert arbeidet med IA-avtalen og at det er enighet om å styrke de ordninger som har vist seg å virke.

Flertallet ser at det for langtidsledige er spesielle utfordringer i og med at mange ikke kommer tilbake til arbeidslivet, men går over på andre trygdeytelser. Det er også enighet mellom partene at økt bruk av gradert sykmelding er ønskelig og at dette kan oppnås ved å arbeide videre i henhold til de tiltak som fremgår av den inngåtte IA-avtalen. Protokollen legger opp til at sykmeldte skal følges opp fra et tidlig tidspunkt. Skal de sykmeldte fungere i arbeid med sin sykdom, stilles det tilretteleggingskrav til arbeidsgiver, og en plikt til å ta imot dette ligger hos den ansatte. I dette er det også tatt hensyn til virksomhetens størrelse og økonomi. Norge har et ordnet arbeidsliv med høy arbeidsmoral hos ansatte og høy produktivitet i bedriftene.

Flertallet mener at trepartssamarbeidet er en forutsetning for å fortsatt utvikle et arbeidsliv som er trygt, forutsigbart og utviklende for bedriftene og for de ansatte.

Å ha tilstrekkelig fleksibilitet i regelverk slik at arbeidslivet kan tilrettelegges på en hensiktsmessig måte, der hensynet til næringslivet og ansatte balanserer godt mellom ulike hensyn er viktig. Flertallet er enig med partene i arbeidslivet om at IA-avtalens bestemmelser vil føre til en bedring i sykefraværssituasjonen.

Flertallet vil peke på at IA-avtalen har hatt effekt. Det er imidlertid store forskjeller i måloppnåelse for de forskjellige delmålene og mellom ulike bedrifter og fylker. Det er derfor viktig å ta lærdom av de som har lyktes, og flertallet er tilfreds med at den nye avtalen i stor grad har tatt utgangspunkt i de forhold man ser har hatt god effekt, og valgt å videreføre og forsterke disse.

Flertallet er videre av den oppfatning at det er nødvendig og viktig at det er partene i fellesskap som kommer frem til de beste tiltakene. Det sikrer ansvar

for oppfølging og delaktighet fra både arbeidsgiver og fagorganisasjonenes side.

Flertallet ser at det kan være utfordringer knyttet til små og mellomstore bedrifter når det gjelder å få alternative arbeidsplasser for ansatte som har behov for tilrettelegging av arbeidet i en periode. Nav har også virkemidler til ansatte og bedrifter som ikke er part i IA-avtalen. Nav skal foreta arbeidsevne vurdering og legge til rette for gode tiltak uavhengig av IA-avtalen. Den gjensidige forpliktelsen i avtalen er viktig for å forebygge at sykdom eller redusert arbeidsevne mer eller mindre automatisk betyr fravær fra arbeid og skape en bedriftskultur der tilstedeværelse og inkludering blir en del av de daglige arbeidsoppgavene og bedriftskulturen. Lovverket gir likevel arbeidsgivere og ansatte forpliktelser i forhold til tilrettelegging av arbeidet på en god måte. Flertallet er enig med forslagsstillerne i at det for noen bedrifter kan være bra å ha tilgang til en stillingspool for ansatte som har behov for tilrettelagt arbeid og hvor det er vanskelig å finne slikt arbeid innenfor egen bedrift. Imidlertid kan dette også føre til at man prioriterer dette og ikke har like stort fokus på forebygging og kontinuitet i sykefraværs- og inkluderingsarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti konstaterer at det etter åtte år med IA-avtale, fremdeles er et sykefravær på samme nivå som det avtalefestede utgangspunkt, 2. kvartal 2001. Til tross for at mange bedrifter likevel har lyktes i å redusere sitt sykefravær, viser makrotallene at sykefraværarbeidet er komplisert, og IA-avtalen ikke har bidratt til å redusere utstøting fra arbeidslivet. I tillegg til å ha et omfattende virkemiddelapparat, er det derfor viktig at det i det videre sykefraværarbeidet treffes beslutninger som gjør at alle bedrifter faktisk kan etterleve de forventninger og påbud som gis i avtalen. Forslagene i Representantforslag 104 S (2009–2010) vil gi små og mellomstore bedrifter større mulighet til å oppfylle sine forpliktelser overfor ansatte som er sykmeldte.

I svarbrev (vedlagt) av 29. april 2010 skriver statsråd Hanne Inger Bjurstrøm at det vil komme en bredere drøfting av den nye IA-avtalen med tilhørende protokoll, i revidert nasjonalbudsjett. Disse medlemmer konstaterer at en rekke av de mer konkrete virkemidlene fremdeles ikke er kjent for Stortinget, og registrerer også at mange virkemidler ikke vil kunne iverksettes før tidligst 1. juli 2011. Disse medlemmer gjør oppmerksom på at dette er hele ett og et halvt år etter at den forrige IA-avtalen, som ikke hadde hatt forventet virkning, utløp. Med tanke på at langtids sykefravær er den største årsaken til varig uføretrygding, vil dette innebære at

mange mennesker som kunne ha forblitt i arbeidslivet med iverksatte IA-virkemidler pr. 1. januar 2010, i stedet vil støtes ut av arbeidslivet. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti gjennom fire år har fremmet en rekke forslag som kunne avdempet sykefraværet, mange av disse er siden gjentatt av regjeringens ekspertutvalg vinteren 2010. Det er absolutt ingen grunn til at fremdriften i IA-arbeidet skal forsinkes med enda ett og et halvt år.

Disse medlemmer viser til Representantforslag 104 S (2009–2010), hvor det foreslås å endre betingelsene for innleie av arbeidskraft mellom bedrifter, og å utrede mulighetene for å opprette en kompetansepool etter mønster fra Nederland. Begge forslagene vil bidra til at små og mellomstore bedrifter vil kunne praktisere det som regjeringen og partene i arbeidslivet har blitt enige om, nemlig gradert sykmelding som hovedregel. I svarbrevet av 29. april 2010 viser statsråd Bjurstrøm til at ordningen med egne IA-plasser kan tjene det samme formålet som forslagene om oppmykning av innleiebestemmelsene og oppretting av kompetansepool. Disse medlemmer deler oppfatningen av at IA-plasser er et viktig virkemiddel, men vil også påpeke at det kun er IA-bedrifter som har rett til å benytte disse plassene. En rekke små og mellomstore bedrifter er av ulike årsaker ikke tilsluttet noen av hovedorganisasjonene eller IA-avtalen. Adgangen disse bedriftene har til å følge opp arbeidslivsmessige påbud reguleres gjennom arbeidsmiljøloven og gjennom virkemidler som er allmenne og ikke avtalefestet. Med utgangspunkt i organisasjonsfriheten og eiendomsretten til selv å innrette virksomheten på en hensiktsmessig måte, er det disse medlemmers oppfatning at dagens lovverk ikke i tilstrekkelig grad sørger for at små og mellomstore bedrifter kan praktisere gradert sykmelding på samme måte som større bedrifter, med større bredde i arbeidsoppgavene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og eventuelt andre lover, som styrker små og mellomstore bedrifters fleksibilitet og mulighet til å praktisere hovedregel om gradert sykmelding.»

«Stortinget ber regjeringen om å utrede muligheten for å etablere en kompetansepool etter mønster fra Nederland som virkemiddel i sykefraværarbeidet.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og eventuelt andre lover, som styrker små og mellomstore bedrifters fleksibilitet og mulighet til å praktisere hovedregel om gradert sykmelding.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen om å utrede muligheten for å etablere en kompetansepool etter mønster fra Nederland som virkemiddel i sykefraværarbeidet.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:104 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Bente Stein Mathisen, Svein Flåtten og Gunnar Gundersen om praktisering av gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 8. juni 2010

Robert Eriksson

leder

Kari Henriksen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 29. april 2010

Dokument 8:104 S (2009-2010) forslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Bente Stein Mathisen, Svein Flåtten og Gunnar Gundersen- gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteen 8. april 2010 der det bes om en vurdering av forslaget fra representantene Røe Isaksen, Stein Mathisen, Flåtten og Gundersen. I forslaget bes det om at regjeringen fremmer forslag om endringer i arbeidsmiljøloven og eventuelt andre lover, som skal styrke små og mellomstore bedrifters fleksibilitet og mulighet til å praktisere gradert sykemelding. I forslaget bes det også om at regjeringen utreder muligheten for å etablere en ”kompetansepool” etter mønster fra Nederland som et virkemiddel i sykefraværarbeidet.

Som kjent er det både fra partene og regjeringen i forbindelse med inngåelsen av ny IA-avtale med tilhørende protokoll, uttalt en bred enighet om at det blant annet er ønskelig med økt bruk av gradert sykmelding ved arbeidstakers sykdom. Partene er i IA-avtalen med den tilhørende protokollen enige om at dette kan oppnås ved å arbeide videre i henhold til de tiltak som fremgår av disse dokumentene. I forhold til disse tiltakene er det lagt opp en plan for gjennomføring i løpet av 2010 og første halvdel av 2011. Tiltakene bygger bl.a. på rapporten fra den faglige ekspertgruppen som ble levert i februar i år.

Med hensyn til lovendringer, er det i tråd med protokollen igangsatt et lovarbeid i forhold til regler i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven. I protokollen legges det blant annet opp til at det bør stilles tydeligere krav om tidlig oppfølging av sykmeldte arbeidstakere, eksempelvis gjennom oppfølgingsplaner og dialogmøter. Skal graderte sykmeldinger kunne gjennomføres i praksis, kreves det dessuten at arbeidsgiver gjør det mulig for arbeidstaker å fungere i arbeidet til tross for den reduserte arbeidsevnen. Dette fordrer en innsats for, så langt det er mulig, å tilrettelegge arbeidet eller gi arbeidstaker annet passende arbeid i virksomheten. Slike tiltretteleggingstiltak er

arbeidsgiver allerede i dag forpliktet til å gjennomføre og arbeidstaker til å ta imot, og reglene tar hensyn til ulikheter i virksomhetenes art, størrelse og økonomi. I protokollen understrekes betydningen av at arbeidsgiver må tilrettelegge arbeidet for den enkelte sykmeldte, og at arbeidstaker må bidra til at slik tilrettelegging kan finne sted. I forbindelse med lovarbeidet skal også reglene om sanksjoner overfor alle aktører, både arbeidsgiver, arbeidstaker og sykmelder, gjennomgås.

Planlagt ikrafttreden for eventuelle lovendringer som følge av lovarbeidet er satt til 1. juli 2011.

Det kan også nevnes at hovedorganisasjonene er enige om i fellesskap å ta ansvar for utarbeiding og aktiv bruk av et veiledningsverktøy som hjelp for tilrettelegging i virksomhetene. Partene i arbeidslivet er videre enige om at arbeidsgiver og arbeidstaker bør legge til rette for tilknytningsaktiviteter for å opprettholde arbeidstakers kontakt med arbeidsplassen under langtidsfravær. I forhold til små bedrifter med begrensede muligheter til å tilrettelegge for eller omplassere arbeidstaker, vil arbeid i andre virksomheter kunne være viktige tiltak for å holde arbeidstaker i arbeid. Dagens ordning med IA-plasser er nettopp et slikt tilbud hvor IA-bedrifter gir arbeidstakere muligheten til å prøve ut arbeidsevnen i en annen virksomhet. I det etablerte samarbeidet mellom partene kan det være interessant å diskutere muligheten for å gjøre det enklere å få til slike ordninger.

Med hensyn til bestemmelsene om innleie av arbeidskraft, foreligger det ingen konkrete planer om endringer i regelverket. Leiebestemmelsene ble gjennomgått i forbindelse med endringene i regelverket i 2007. Det vises for øvrig til Ot.prp. nr. 56 (2006-2007).

Jeg viser for øvrig til mitt brev av 25. mars i år til Høyres stortingsgruppe, hvor det fremgår at jeg vil komme tilbake til Stortinget med en noe bredere drøfting av protokollen og IA-avtalen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.